

АНОТАЦІЯ

Коломечюк В. В. Організаційно-економічні засади сталого розвитку розумного міста. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка». – Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2021.

У дисертаційній роботі здійснено обґрунтування теоретико-методичних підходів та розроблено практичні рекомендації щодо запровадження організаційно-економічних засад сталого розвитку розумного міста. Здійснене узагальнення наукових праць українських і зарубіжних вчених дало змогу розробити комплексний підхід до визначення розумного міста як міста, що базується на сталому та інклюзивному розвитку, який в перспективі уможливорює, на взаємопосилюючій основі, використання всіх наявних ресурсів і технологій задля скоординованого функціонування на тлі глобальних екологічних, економічних та соціальних тенденцій.

Завдяки застосуванню системного методу здійснено удосконалення концептуальних підходів визначення процесів формування та закріплення концепції розумного міста, які, на відміну від наявних, пропонується розглядати в розрізі кількох рівнів, що є взаємопов'язаними та нерозривними як в часових, так і в просторових рамках, й формують чотири періоди розвитку концепції розумного міста, в основу яких покладено процес еволюції концепції сталого розвитку, зокрема її сходження від глобального до локального рівнів.

Проведений аналіз світових тенденцій щодо імплементації концепції розумного міста дозволив систематизувати досвід та визначити особливості процесів формування та забезпечення сталого розвитку розумного міста у зарубіжних країнах. Зокрема, особливу роль приділено розвитку даних процесів в країнах Європейського Союзу.

Обґрунтовано, що процес сталого розвитку розумних міст нерозривно пов'язаний з процесами сталого, інклюзивного та розумного

розвитку економіки в цілому. На основі дослідження підходів до трактування та розгляду українськими та зарубіжними науковцями понять сталого, інклюзивного та розумного міста сформовано авторський підхід до їх визначення. Акцентовано увагу на поліструктурності концепції сталого розвитку розумного міста, що включає в себе такі категорії, як цифрове місто, інформаційне місто, віртуальне місто та повсюдне місто.

З метою здійснення комплексної діагностики процесів забезпечення сталого розвитку розумних міст та удосконалення організаційно-економічного забезпечення даного процесу запропоновано методичний підхід до діагностики сталого розвитку розумного міста котрий, на відміну наявних, охоплює послідовну реалізацію етапів дослідження на макро-, мезо-, мікрорівнях: стратегічний аналіз та оцінку можливостей сталого розвитку розумних міст в Україні на макро- та мезорівнях; аналіз ефективності використання наявного потенціалу сталого розвитку розумних міст на мікрорівні; моделювання, розробку напрямів підвищення ефективності використання наявного потенціалу та формування організаційно-економічного механізму сталого розвитку розумних міст.

Задля проведення стратегічного аналізу передумов, оцінки можливостей та аналізу ефективності наявного потенціалу сталого розвитку розумних міст в Україні систематизовано та охарактеризовано такі групи факторів: нормативно-правові, інституційні, соціальні, економічні, екологічні. При цьому, вплив соціальних, економічних та екологічних факторів здійснено з урахуванням різних рівнів економічної системи, а саме макро-, мезо-, та мікрорівнів.

Запропонований авторський методичний підхід до діагностики процесів сталого розвитку розумного міста передбачає побудову інтегрального індексу сталого розвитку розумного міста, що уможливорює формування набору відповідних характеристик базового рівня, які можуть бути представлені 19-ма стандартними статистичними показниками. Проведення інтегральної оцінки сталого розвитку розумного міста,

зокрема, передбачає реалізацію даного процесу на шести рівнях: I (базовий) рівень оцінки, що включає статистичні дані, які характеризують потенціал та можливості розвитку розумного міста, зокрема, відображають рівень розумності соціальної сфери, економічної та екологічної систем, інфраструктури міста; II рівень оцінки, що передбачає характеристику передумов формування та забезпечення розвитку розумних міст на макрорівні; III рівень оцінки, що передбачає характеристику передумов формування та забезпечення розвитку розумних міст на мезорівні; IV рівень оцінки, що передбачає характеристику структурних компонентів потенціалу розумного розвитку міста (розумне суспільство, розумна економіка, розумна екосистема, розумна інфраструктура) на основі часткових індексів розумного розвитку міста (індекс розумності, соціальної сфери, індекс розумності економічної системи, індекс розумності екологічної системи); V рівень оцінки, що передбачає проведення комплексної оцінки розвитку розумного міста на основі розрахунку інтегрального індексу сталого розвитку розумного міста; VI рівень оцінки, що передбачає проведення моделювання процесів розумного розвитку міста на основі побудови множинної регресійної моделі сталого розвитку розумного розвитку міста.

За результатами проведеної діагностики процесів забезпечення сталого розвитку розумних міст в Україні за період 2015-2019 років, виявлено позитивну динаміку передумов сталого розвитку розумних міст на макрорівні. Водночас визначено, що передумови формування сталого розвитку міст в Україні на мезорівні є недостатньо сприятливими. На основі розрахованих часткових та інтегральних індексів передумов сталого розвитку розумних міст на макро- та мезорівнях, використовуючи двофакторний кореляційний аналіз, було побудовано поля кореляційної залежності між частковими та інтегральним індексом передумов сталого розвитку розумних міст. Даний підхід та отримані результати дають можливість зробити попередній висновок щодо значного впливу

показників соціальної та економічної сфер макrorівня на відповідні процеси на мезорівні та відносно незначний вплив показників розвитку екологічної сфери на макrorівні на розвиток відповідної сфери на мезорівні. Крім того виявлено диспропорцію сталого розвитку розумних міст України за показниками інтегрального індексу у 2019 році, що дає підстави стверджувати про відносно низький рівень сталого розвитку розумних міст в Україні.

На основі здійсненого моделювання визначено, що найбільший вплив на забезпечення процесів сталого розвитку розумного міста має розвиток соціальної сфери, відповідно спостерігається дещо менший вплив економічної сфери та найменший вплив здійснює екологічна сфера. На основі проведеної діагностики запропоновано організаційно-економічний механізм управління процесами сталого розвитку розумного міста, що передбачає визначення суб'єктів управління, системи принципів, методів та інструментів, використання яких в процесі впливу на об'єкт управління сприятиме досягненню стратегічного результату, а саме сталого розвитку розумних міст. Серед суб'єктів управління визначено міську владу, жителів міста, бізнес структури та ОГС. Серед принципів управління виділено такі – об'єктивності, науковості, рівності, пріоритетності, публічності, обгрунтованості, узгодженості інтересів. Методи управління згруповано в чотири групи, зокрема, адміністративні (стратегічне планування, моніторинг та контроль, розробка та реалізація політики місцевого розвитку), економічні (субсидювання, пільгове кредитування, смарт-спеціалізація), соціальні (підвищення освітнього та наукового потенціалу громади, збереження культурної та історичної спадщини), екологічні (контроль за якістю питної води, зменшення забруднення, запровадження альтернативних джерел енергії, утилізація відходів).

Запропоновано набір інструментів управління сталим розвитком розумного міста, що серед іншого включає такі інструменти як інтегрований тариф, управління проектами і програмами розвитку

розумних міст, Е-управління, корпоративну соціальну відповідальність бізнесу, створення інноваційних кластерів, створення відкритих баз даних, запровадження інтегральної системи комунікації між стейкхолдерами, впровадження та імплементація яких базується на принципах комплексності та системності, а досягнення результату передбачає використання синергетичного підходу.

Обґрунтовано важливість та необхідність запровадження системи інтегрованого тарифу, що здатне зробити громадський транспорт більш ефективнішим і надійнішим та у свою чергу, може допомогти вирішити такі проблеми як затори, забруднення повітря та інші міські проблеми. Так, імплементація нової інтегрованої системи оплати проїзду та квитків потребує великих інвестицій з точки зору обладнання й ресурсів, а проте виправдане впровадженням нових технологій, що відбувається паралельно із вдосконаленням належних пропонованих інноваційних послуг для громадян у місті загалом. Крім того, використання такого інструменту передбачає забезпечення мешканців інформацією, що стосуються правил та нововведень, що застосовуються, а отже передбачає використання ІКТ та їх інтеграцію у систему життєзабезпечення міста.

Ключові слова: місто, розумне місто, сталий розвиток, організаційно-економічне забезпечення, розумний розвиток.